

PO PROGLASITVI REPUBLIKE V TUNIZIJI

KORAK NAPREJ V SOCIALNI REVOLUCIJI ARABCEV**Kdo je in kaj hoče Habib Burgiba - Kratkovidnost in tesnosrčnost francoskega nacionalizma**

V četrtek, 25. julija, je ustavodajna skupščina Tunizije vrgla s prestola vladarja bega Sidi Lamina ter spremenila deželo v republiko. Za novega državnega poglavarja je imenovala Habiba Burgiba, katerega so Francozi dolga leta imeli zaprtega po raznih ječah, ga večkrat izgnali iz dežele in ga držali dalj časa tudi interniranega na samotnem otočju sredi oceana.

Šele ko je gibanje za narodno neodvisnost začelo zajemati vse širše ljudske sloje in postajati nevarno, je tedanji načelnik francoske vlade Mendès-France dovolil Burgiba, da se je 1. junija 1955 vrnil za stalno v domačijo, kjer ga je prebivalstvo sprejelo kot pravega zmagovalca. Tunizijo je preplaval nepopisnega navdušenja.

Ko se je Burgiba prikazal pred sedaj odstavljenim vladarjem, se je ta, namesto da

bi mu po dvornih predpisih sprožil roko v poljub, dvignil s prestola, mu šel naproti in ga objel.

In tedaj Burgiba res ni bil še nasprotnik monarhije. Tik pred povratkom v domovino je izjavil, da se njegova stranka Neo-Destur zadovoljuje z demokratično, ustavno monarhijo. Sidi Lamin ni imel torej razloga, da bi mu bil nasproten.

Še manj vzroka je imela, če dobro premislimo, Francija. Burgiba se namreč bistveno razlikuje od vseh ostalih voditeljev arabskega nacionalizma. Medtem ko so namreč ti, posebno pa Naser, prežeti globokega sovražstva do zapada in njegove kulture, je Burgiba taka mržnja nepoznana. Čeprav so ga Francozi držali 15 let v izgnanstvu in ne prestando vlačili po zaporih, jih Burgiba ne sovraži.

Jerju pravi Burgiba, da je mož, ki stoji nad strankami, ki je za časa vojne utelševal »duha, veličino in vztrajnost Francije« ter ji tako omogočil, da je spet zavzela nekdanje mesto v krogu velesil.

ŽALOIGRA FRANCOSEGA NARODA

Zgodovinska resnica pa je, da Francija kljub vsem naporom in žrtvam De Gaullova odporniškega gibanja ni več to, kar je bila pred vojno. Posrečilo se ji sicer, da jo še štejejo med štiri velesile, ki odločajo o najvažnejših vprašanih svetovne politike, toda njena moč je dejansko silno opešala. Le za las je manjkalo, da je ne brišejo iz vrste velesil, kot se je zgodilo premagani Nemčiji in poraženi Italiji.

Tega se Francozi zavedajo in se čutijo pri tem ponižane v svojem narodnem ponosu. Vanje se je zakoreninila misel, da je Alžerija, ki odpira vrata k prirodnim zakladom puščave Sahare, poslednja važna postojanka, od katere posesti je odvisno, ali ostane Francija velesila.

Zanje je Alžerija sestaven in nedotakljiv del francoske republike, v njej se je v dobi 126 let naselilo daleč nad en milijon pristnih Francozov, za njen napredek je Francija potrošila naravnost ogromne denarje, saj je še pred vstajo darovala Alžeriji letno nad eno milijardo švicarskih frankov ali okoli 150 milijard lir.

Kdor zahteva, naj sedaj postane neodvisna država, je v očeh običajnega Francoza »izdajalec« in »komunist«, ki bi ga bilo treba zapreti in kaznovati. Če bo vlada v vprašano Alžerije popustila, se ji lahko primeri, da se ji francoski »rodoljubi« uprejo s silo ter da se uporu priključi še del vojske.

Velik prijatelj Francije

Za ženo si je vzel Francozinjo, doktorat si je pridobil na znameniti pariški univerzi Sorboni, kjer je vsrkal vase svobodoljubna načela francoske omike. Burgiba je najbolj izobražen, bister in zapadno usmerjeni voditelj med Arabci. Istočasno je zelo trezen in ima lastnosti resničnega državnika.

Ko je prišel v Tunizijo na oblast, je vpejal v ljudske šole obvezen pouk francoščine, na višjih tehničnih zavodih pa se opravlja poučevanje sploh v francoščini. Tega Burgiba seve ni storil iz ljubezni do Francije, temveč v prvi vrsti zastran tega, da svoje rojake s časom usposobi za uspešno tekmovalje z naprednejšim zapadom tudi na področju sodobne tehnike.

FRANCOŠKO - AFRIŠKA ZVEZA DRŽAV

»Pri izbiri med Egiptom in Francijo,« je nekoč Burgiba izjavil, »sem se odločil za Francijo.«

In to je izrekel po treznem preudarku. Naser je namreč v arabskem svetu njegov veliki tekmeč, ki je dal v Egiptu zatočišče glavnemu Burgibinemu političnemu nasprotniku Salah Ben Jusefu. Razen tega je Egipt sam prešibak, da bi mogel uspešno pomagati Tuniziji dvigniti in izkoristiti svoje naravne zaklade.

Tako pomoč dobi lahko Tunizija le od bogate in kulturno razvite Francije. To je globlji vzrok, zakaj je Burgiba namesto Naserja izbral za zaveznike Francoze.

Toda vedeti je treba, da je Habib Burgiba obenem goreč in nepodkupljiv arabski narodnjak, pripravljen sodelovati s Francozi samo na podlagi popolne in resnične ena-

kopravnosti. Tesno je povezan s srcem in z razumom tudi s svojimi arabskimi brati v sosedni Alžeriji in v Maroku.

O Alžireih meni, da imajo enako pravico do državne samostojnosti, kot sta jo dosegla Maroko in Tunizija. Zato je narodnoosvobodilno borbo Alžirecev vselej javno zagovarjal in je celo dopuščal, da se upornikom tajno dostavlja orožje.

Obenem se je ponudil, da posreduje med Francijo in voditelji vstaje v Alžeriji. Njegova zamisel je bila, naj tudi ta dežela postane neodvisna, nato naj se pa skupno s Tunizijo in z Marokom združi s Francijo v veliko Francosko-severnoafriško skupnost držav, kateri naj bi stal na čelu general De Gaulle. O voditelju odporniškega gibanja proti Hit-

Burgiba in Amerika

Kar pa ima večina francoskega javnega mnenja za velikansko nesrečo, je v očeh Burgibe in najbolj daljnovidnih Francozov edina pot rešitve Francije kot velesile. Če se namreč vojna v Alžeriji pravčasno ne ustavi, se bo vstaji prej ali slej pridružili tudi Tunizija in Maroko in Francija bi utegnila lepega dne zgubiti vso severno Afriko.

Burgiba je prepričan, da je samostojnost Alžerije in njeno vključenje kot enakopravne članice v svobodno Francosko-severnoafriško skupnost držav edina realna podlaga, na kateri gradi lahko Francija svojo bodočnost v Afriki. Če bo skupno s tamkajšnjimi narodi izkoristila in razvila ondotne velike naravne zaklade, bo postala bogatejša in vplivnejša, kot je kdajkoli bila, ter se ji ne bo

treba več bati za svoj položaj med svetovnimi velesilami.

Burgiba je doživel zadoščenje, da je istega mišljenja čedalje večji krog vplivnih politikov tudi v Ameriki, ki zahtevajo od Eisenhowerja, naj se kar javno in uradno vzame za državno samostojnost Alžerije.

Ta razvoj dogodkov je seveda hudo razburil in vznemiril nacionaliste v Parizu. Da bi zavrl in oslabili Burgibovo politiko, so iskali opore v poslušnem vladarju Tunizije Sidi Laminu. To je bil vzrok, da je Burgiba odstranil monarhijo in oklical republiko.

Padeč monarhije pa ima še globlje vzroke.

NOVICE Z VSEGA SVETA

ZAVEZNIKI IN ZEDINJENJE NEMČIJE

V ponedeljek so zastopniki Amerike, Velike Britanije, Francije in Nemčije podpisali v Berlinu dogovor, s katerim so se zapadne velesile svečano obvezale, da bodo z vsemi silami pripomogle Nemcem do zopetnega državnega zedinjenja.

V listini je rečeno, da je od konca vojne minilo že 12 let, a da še vedno ni bila podpisana z Nemčijo mirovna pogodba. Dokler bo nemški narod raztrgan na dva kosa, se Evropa ne more urediti in pomiriti ter je tudi dokončni sporazum o razorožitvi med velesilami neizvedljiv.

Nemci imajo kot vsak narod pravico, da sami odločajo o svoji usodi. Zato jim je treba dovoliti, da si v svobodnih volitvah izberejo vladavino, ki je njim po volji. Vsenemška ljudska skupščina, v kateri bodo sedeli zastopniki Zapadne in Vzhodne Nemčije, je edina poklicana, da podpiše mirovno pogodbo in sklepa o bodoči politiki zedinjene Nemčije.

Bodoča Nemčija bo lahko odločila, da ostane v Atlantski zvezi ali iz nje izstopi, da si poišče druge zaveznike, ali pa ostane nevtralna. Od nje edine je odvisno, kako bo poskrbela za svojo varnost.

Pogodba o evropski varnosti

Toda ker Sovjetska Rusija pričakuje, da se bo zedinjena Nemčija verjetno naslonila na zapad, in ker bi se lahko zgodilo, da bi nemška vojska ogrožala sovjetske meje, so zavezniki ponudili Moskvi v berlinski izjavi naslednja jamstva. Zedinjenja Nemčije zapadnjaki ne bodo izkoristili, da bi z njim povečali svojo vojaško moč. To se pravi, da bi ostalo ozemlje sedanje Vzhodne Nemčije razoroženo ter bi Atlantska zveza ne pomaknila svojih čet na meje Sovjetske Rusije.

Enaka jamstva so zapadnjaki voljni nuditi ostalim vzhodnim državam, to je Češkoslovaški in Poljski. Zedinjenje Nemčije naj bi se sploh izvršilo v okviru posebne pogodbe o evropski varnosti in obenem s splošnim razoroževanjem v svetu.

Ti predlogi se zde tem bolj izvedljivi, ker Nemčija danes niti zdaleč ne predstavlja več tiste vojaške moči in grožnje, ki jo je za časa Hitlerja. Sovjetska Rusija jo je medtem že v vsakem pogledu posekala.

Edino, kar se Moskvi lahko primeri, je, da bi v Vzhodni Nemčiji izbruhnila slična ljudska vstaja kot na Poljskem in Madžarskem. Za ta slučaj drži Sovjetska Rusija v Vzhodni Nemčiji 22 svojih najboljših oklopnih divizij.

Pošten sporazum o zedinjenju Nemčije bi zastran tega hodil v korist tudi same Rusije. Zapadnjaki so v Berlinu izjavili, da so pripravljene, se z njo vsak čas o tem pogajati.

Berlinska izjava je vsekakor očiten politični uspeh Konrada Adenauerja, ki naj mu pomaga, da bi v jesenskih volitvah za parlament spet odnesel večino ter naprej vladal Nemčiji.

EVROPSKO TRŽIŠČE IN EVRATOM

Rimska poslanska zbornica je v torek odobrila z veliko večino mednarodne pogodbe o skupnem evropskem tržišču in o skupnem

upravljanju atomske sile v zapadni Evropi. Zanje je glasovalo 311 poslancev proti 144, medtem ko se jih je 54 glasovanja vzdržalo. To so bili v glavnem Nennijski socialisti, tako da so bili pogodbam nasprotni samo komunisti.

Zunanji minister Pella je izjavil, da se z odobritvijo pogodb odpira »nova stran v zgodovini Evrope«, ki je mnogo pomembnejša, kot je bila ustanovitev Združenih držav Amerike, ali pa svoječasnno narodno zedinjenje Nemčije in Italije.

AMERIKA JE PRIZNALA REPUBLIKO

Ameriško zunanje ministrstvo je v torek uradno priznalo republiko Tunizijo in s tem odobrilo odstranitev ondotne vladarske rodbine. Nov uspeh Habiba Burgibe v borbi za svobodo njegove domačije in vse francoske severne Afrike.

JUGOSLAVIJA IN RUSIJA

Hasan Brkić, vodja jugoslovanskega odposlanstva, ki je šlo v Moskvo, da ugotovi, ali se misli sovjetska vlada držati pogodb, ki jih je l. 1956 podpisala z Jugoslavijo, se je vrnil v domovino. Iz njegovih izjav izhaja, da je bil v Moskvi dosežen sporazum.

V Pančevu pri Beogradu se bo s pomočjo Rusije zgradila do l. 1961 tovarna gnojil dušika, v letih od 1958 do 1964 se bodo pa sezidale tovarna aluminija v Črni gori in nove električne centrale v drugih predelih države.

INDIANIZEM V GUATEMALI

Predsednik srednjecameriške republike Guatemale polkovnik Armas je prejšnjo soboto padel pod streli enega svojih osebnih stražnikov.

To se je zgodilo ravno 3 leta zatem, ko je z odkrito podporo Amerike vkorakal v Guatemalo na čelu v tujini organizirane vojske ter vrgel z oblasti tedanjega predsednika Arbenza, češ da je »filokomunist«.

V resnici je pa bil položaj čisto drugačen: v Guatemali, ki šteje nad 3 milijone prebivalcev, tvorijo domači Indijanci dvetretjinsko večino, a nimajo v svoji domačiji nobene odločujoče besede. Nad njimi vladajo belci ali pravzaprav ameriški kapitalisti. Pravi gospodar dežele je ameriška družba United Fruit Company.

Proti brezpravnosti domačinov in nadvladitvi tujcev je v začetku tega stoletja nastalo gibanje indianizem, — ki ima za cilj, da postanejo Indijanci gospodarji na svoji zemlji.

Ker je Arbenz to gibanje podpiral, so Amerikanci poskrbeli, da je padel ter da je prišel na oblast Armas.

Armasova smrt pa dokazuje, da se tudi v Guatemali narodnoosvobodilno gibanje ne da zatreti. Kolonialno gospostvo se bo tudi tu prej ali slej — zrušilo.

*Ali si že poravnal
natočnino?*

KARDELJ IN RANKOVIĆ SPET DOMA

Oba podpredsednika jugoslovanske vlade Kardelj in Ranković sta bila, kot smo pisali, na počitnicah v Sovjetski Rusiji. Ko sta obiskala Moskvo, ju je Hruščev povabil obenem z njunim spremstvom na večerjo, katere sta se »slučajno« udeležila tudi zastopnik bolgarskih komunistov in albanski diktator Enver Hodža, zakleti Titov nasprotnik.

S tem je Hruščev hotel vzbuditi v mednarodni javnosti vtis, da se odnosi med Jugoslavijo in stalinovsko Albanijo in Bolgarijo vidno boljšajo, kar pa ne odgovarja resnici. Zato sta Kardelj in Ranković dan po večerji namenoma odpotovala iz Moskve ter se odpeljala na Finsko, Švedsko in Dansko, od koder sta se v torek vrnila preko Avstrije v domovino.

DRAGA VOJNA

Borbe, ki jih Francija vodi v Alžeriji, da bi zatrla narodnoosvobodilno gibanje ondotnega prebivalstva, jo stanejo zelo mnogo denarja, saj vzdržuje tam nad pol milijona vojakov. Dnevno troši približno dve milijardi frankov.

Posledica je, da se davčni pritisk v Franciji brez prestanka veča.

BOGATA LETINA

Po zadnjih računih je bil lanski svetovni pridelek žita eden najbogatejših, kar se jih ljudje spominjajo. Znašal je 465 milijonov ton, a pri tem ni upoštevana letina na Kitajskem in v Rusiji. Največ žita na svetu pridelajo Združene države, na drugem mestu je Pakistan v Indiji, na tretjem Kanada.

Letošnja žetev bo nekoliko manjša.

STAVKE V LADJEDELNICAH

Prejšnji petek so v Združenih jadranskih ladjedelnicah, v tržaškem arzenalu in v ladjedelnici Sv. Justa izbruhnile stavke, ki so trajale do ponedeljka. Istega dne popoldne pa so delavci spet prekinili delo. Delavci so šli v boj zaradi tega, ker se podjetje noče pogajati o povišanju plač kovinarjem, ki že dalj časa zahtevajo, naj se njihove plače izenačijo s tistimi, ki jih prejema kovinarji v Genovi. Vodstvo ladjedelnic pa noče o tem ničesar slišati in zato se bodo stavke po vsej verjetnosti nadaljevale.

Pametno bi vsekakor bilo, da industriji upravičeni zahtevi delavcev ugone, saj bi jih večmesečna stavka kovinarjev v Tržiču morala naučiti, da bodo spričo enotnega in odločnega nastopa vsega delavstva morali prej ali slej kloniti.

AGRARNI ZAKON

Ministrski predsednik Zoli je še pred parlamentarnimi počitnicami predložil poslancem v razpravo zakonski osnutek o agrarnih najemniških pogodbah, četudi so se temu odločno upirali liberalci in ostali desničarji.

S tem je hotel izbrisati neugodni vtis, ki je nastal v demokratični javnosti Italije, ko je njegova vlada dosegla večino le s pomočjo monarhistov in — fašistov. To naj bi bil dokaz, da je Zoli od desničarjev povsem neodvisen.

Z njim je potegnil glavni tajnik stranke Fanfani, za to, da pride agrarni zakon takoj v obravnavo, so glasovali tudi Nennijski socialisti in Togliattijevi komunisti. Nekateri politiki trde, da se bo Zolijeva vlada v bodoče oslanjala na levico. — Bomo videli.

NOVICE

ZBOROVANJE DIJAKOV

V Ljubljani so se prejšnji mesec zbrali zastopniki študentov iz 23 držav ter obravnavali razne poklicne zadeve. Med drugim so sklepali o medsebojnih obiskih ter o potrebi spoznavanja tujih dežel in narodov. Priredili so tudi več zanimivih skupnih izletov po Jugoslaviji.

UVOZ IN IZVOZ JUGOSLAVIJE

Jugoslavija je v juniju izvozila v tujino za 8 milijard in 672 milijonov dinarjev blaga, od katerega zavzemajo prvo mesto razne kovine, kmetijski pridelki in les. Največ blaga je izvozila v Italijo, Ameriko, Sovjetsko zvezo, Zahodno Nemčijo in Egipt. V prvem polletju znaša vrednost vsega izvoza skoraj 52 milijard dinarjev.

V istem mesecu pa je Jugoslavija uvozila za 19 milijard in 764 milijonov dinarjev blaga. Značilno je, da je samo žita uvozila za nad 6 milijard dinarjev, se pravi skoraj tretjino vrednosti vsega uvoženega blaga. Med uvozniki v Jugoslavijo je daleč pred vsemi na prvem mestu Amerika, ki je junija prodala Jugoslaviji za skoraj 8 milijard blaga; nato pridejo Zahodna Nemčija, Sovjetska zveza in Italija.

PO 21-LĚTIH

Argentinska policija je našla avto, ki so ga Joseju Uzuraldju ukradli pred 21 leti. Si lahko mislite, kako krasno je bilo vozilo. Človek bi rekel, da sodi v staro železo. K sreči so Amerikanci ravno sedaj udarjeni na starinske oblike avtomobilov ter jih zbirajo kot nekako redkost. Tako bo Jose, ki je dal za vozilo 300 pesosov, dobil zanj 50.000.

NOV SPECIALIST

Med 9 zdravnikov v Italiji, ki so se na vseučilišču v Torinu pred kratkim prvi usposobili za operacije srca in ožilja, je tudi znani slovenski zdravnik dr. Slavko Štrukelj iz Trsta. Gre za povsem novo stroko, za katero so doslej v Italiji imeli enega izvedenca, in sicer prof. Dogliottija, iz čigar šole so izšli tudi novi specialisti.

Dr. Štruklju iskreno čestitamo in mu želimo mnogo uspehov v njegovem odgovornem poklicu.

ČE GREŠ V AVSTRIJO

Danes, 1. avgusta, je v Avstriji stopil v veljavo odlok, po katerem bodo tuji avtomobili smeli priti v državo brez kakršnegakoli carinskega dovoljenja. S tem so odpravljene karteti in triptihi, ki so doslej služili za vstop motornih vozil v tuje države. Avto bo lahko ostal v Avstriji eno leto.

PREVELIKA SKOPOST

V svojem vrtičku v Mariboru je družina Rep imela marelico. Da sosedovi otroci ne bi kradli sadja, je gospodar napeljal na drevo električno žico. Nesreča je hotela, da je petletni sosedov Boris hotel utrgati marelico, pa ga je 220 voltov močni tok na mestu ubil. Ko je njegov stari oče videl mrtvega dečka, ga je od žalosti zadela srčna kap. Skopost Ropovih je sosede tako razburila, da so drevo pomandrali in bi tudi z družino obračunali, da ni hitro prišla policija.

ZASLUŽEN VOL

V neki vasi pri Castelfranco Veneto se je pripetil nenavaden slučaj, da je vol odkril dragocene starinske slike. V hlevu se je nekaj razjaril in z rogovi butnil ob steno. Omet je odpadel in prikazale so se lepe freske iz 15. stoletja. Prihiteli so hvaležni umetnostni zgodovinarji, ki bi sami nikoli ne bili odkrili znamenitih slik.

NAROBE SVET

Prejšnje tedne smo brali, koliko ljudi je v Evropi pomrlo zaradi hude vročine. V Južni Ameriki je bilo pa drugače. V Braziliji je na priliko tako hud mraz, da je kar na desetine ljudi zmrznilo. Ne smete namreč pozabiti, da leži večji del Brazilije na južni polobli zemlje, kjer je sedaj — zima.

NOV »VLADAR«

Danes ko monarhije povsod zginjajo, se čudno sliši, da se najde kdo, ki hoče ustanoviti novo kraljestvo. Tak slučaj se je zgodil v Italiji. Veleposestnik iz Sorrenta Anton Cilento je dokazal z listinami, da je potomec stare dinastije Normanov, ki so v 11. stoletju vladali v Južni Italiji, in oblastvo mu je

PLITVIČKA JEZERA

res priznal naslov »Anton Altavilla, princ Sicilije in Neaplja«.

Toda mož se ne zadovolji s praznim naslovom. Izjavil je, da namerava ustanoviti svoje kraljestvo na Rdečem otoku blizu Cagliari, kar bi seveda pomenilo napad na celovitost italijanske države. »Prince« naj pazi, kaj počenja, sicer bo končal z vso svojo vladarsko glorio v — luknji!

MILIJONI BREZ GOSPODARJA

Prejšnji petek je v Newyorku poštene šofer Patric prinesel na urad za izgubljene predmete sveženj bankovcev v vrednosti 7 milijonov lir: »Pozabil jih je najbrž zadnji moj potnik«.

In res so iztaknili zadnjega gosta, trgovca De Sapia, a ta je izjavil, da on ni pozabil nobenega denarja v avtu. Zato milijonov ne vzame. Čez 3 mesece bo denar pripadel po zakonu šoferju.

Če bi tudi ta milijonov ne maral, naj jih pošljejo nam. Mi jih radi sprejmemo.

45 cm DOLGA VOLNA

V bližini mesta Holbrook v Avstraliji so našli 6 ovc pasme Merino, ki so se pred 6 leti izgubile v gozdu. Ves ta čas seveda niso bile ostrižene. Volna je bila dolga 45 cm in runo ene ovce je tehtalo 25 kg.

Po svetu

5000 LET KRUŠNE ZGODOVINE

Stari Egipčani so že pred 5000 leti imeli posebne krušne peči. Kruh so pekli iz pšenice, prosa, ovs, ječmena, rži in riža. (Koruza je prišla iz Amerike šele v novem veku).

Vsa krušna žita so v starem Egiptu bila last vladarja-faraona, ki je tako gospodoval nad temeljnim bogastvom države. V Egiptu je bil namreč kruh edina plača za sužnje, skromne kmete in tudi za duhovnike ter državne uradnike.

V grobovih so raziskovalci našli najrazličnejše oblike kruha: okrogle hlebčke, podolgovate štručke, pleten kruh v obliki ptičev, rib, sfinge, posode, piramid itd.

V starem Rimu so peki iz zdravstvenih razlogov morali imeti rokavice in na obrazu posebno pajčolanasto krinko, kar se v naših časih le redko vidi.

Beli kruh so v Evropi začeli jesti komaj po Napoleonovi dobi (okoli l. 1820) in je bil mnoga desetletja gosposka hrana. Do tedaj je ogromna večina ljudi uživala samo črni kruh.

Korak naprej v socialni revoluciji Arabcev

(Nadaljevanje s 1. strani)

V borbi, ki so jo vodili arabski narodi proti kolonialnemu gospostvu Evropejcev, so izvečine našli le malo opore v domačih vladarskih hišah. Člani vladarskih družin so običajno živeli v bleščečem razkošju ter bili v dobrih odnosih s tujimi gospodarji. Evropejci so skušali zadovoljiti in pritegniti na svojo stran, če je le šlo, tudi domače paše in bege. Pustili so jim njihova ogromna veleposestva in jim dali izjemne socialne pravice in prednosti.

Tako se je zgodilo, da so vladarji in domači velikaši imeli od tujega gospostva le koristi ter čisto skupaj s tujci neusmiljeno izkoriščali podložno prebivalstvo.

Človeško in naravno je zato, da so se mladi arabski izobraženci, brž ko se jim je posrečilo osvoboditi svoje narode tuje nadvlade, obrnili tudi proti krivičnemu družbenemu redu v svoji domovini. Za ljudstvo niso zahtevali le političnih demokratičnih svobod, temveč tudi gospodarsko in socialno pravičnost.

Vladarje in velikaše, ki so se temu ustavljali, so odstranili ter jim vzeli oblast. Gre, kakor vidimo, za socialno revolucijo, katera je v arabskem svetu ponekod šele v povojih, a bo naposled prav gotovo na celi črti — zmagala.

Dopisi v Tržaškega

STANOVANJSKA STISKA

Tržaški občinski svet je prejšnji teden, kakor znano, razpravljal o hudi stanovanjski krizi v Trstu. Sprejel je resolucijo, v kateri med drugim zahteva, naj se brezdomci vsele v prazna zasebna stanovanja.

V tej zvezi je dr. Palamara prejšnjo soboto sprejel odposlanstvo mestnih svetovalcev, ki so mu natančno obrazložili pereče vprašanje. Dr. Palamara je izjavil, da bodo oblastva stavila na razpolago brezdomcem 36 prostorov v tako imenovanem »Silosu« ob železniški postaji, kjer so do pred kratkim bivali istrski begunci. Odbil pa je, da bi stanovanjske izgone izvajali postopno in da bi brezdomci zasedli prazna zasebna stanovanja. Oblastva so le pripravljena nastaniti te reveže v nekatera javna skladišča.

Da se stanovanjska stiska omili, ne preostane drugega, kot da IACP, Ina-Casa in slične ustanove čimprej prično graditi nove hiše.

LONJER

Še v nedeljo popoldan je kazalo, da bo moralo domače prosvetno društvo zopet odložiti prireditev, ki je bila napovedana že za predpreteklo nedeljo. Vendar se je vreme proti večeru tako izboljšalo, da je veselo igra Ploha potekla v najlepšem redu. Prireditev je dobro uspela, le Tržčanov je zaradi slabega vremena bilo manj kot običajno.

Predpreteklo nedeljo je pri nas precej močno klestila toča, ki je povzročila občutno škodo na kmetijskih pridelkih, zlasti na trtah.

Kakor smo poročali, so že približno šest mesecev v teku dela na glavni cesti v mesto. Pot asfaltirajo ter na določenih mestih tudi širijo. Ker je dela prevzel Selad, je razumljivo, da se vlečejo v nedogled. To pa Lonjercem povzroča precejšnje nevspečnosti, ker že dalj časa ne vozi v vas avtobus. Če hočemo v Trst, moramo po grdem klanecu najprej na Katinaro, kjer vstopimo v avtobus.

Zato je prav, da Selad poskrbi za čimprejšnjo izvršitev vseh del.

NABREŽINA

Zavod za gradnjo ljudskih hiš IACP je te dni sporočil občinski upravi, da bo v nekaj mesecih pričel graditi dve novi poslopji v Nabrežini. Občinski svet je svoj čas, kakor smo poročali, odstopil omenjeni ustanovi nekaj zemljišča v bližini županstva, kjer naj bi se zgradila ena sama 9-stanovanjska hiša. Po najnovejših vesteh pa bo IACP zidal dve hiši s skupno 13 stanovanji, za kar bo potrežil 35 milijonov. Zdi se, da je zavod ugodno sprejel prošnjo občinske uprave, naj se čimprej zgrade nova stanovanja, da se tako postopno odpravi vprašanje brezdomcev v naši občini. Če bodo v prihodnjih letih sezidali še nekaj ljudskih hiš, bo stanovanjska stiska več ali manj odpravljena.

V torek je odpotovalo v planinsko počitniško kolonijo okrog 80 deklic iz devinsko-nabrežinske občine. Istega dne se je vrnilo domov enako število dečkov, ki so mesec dni prebili v Karniji. Kolonijo je tudi letos vodila občinska uprava, in sicer s sredstvi, ki ji je v ta namen nakazala prefektura.

ŽAVLJE

Prejšnji teden je obiskal tukajšnjo industrijsko pristanišče g. Marinotti, ki je solastnik znanih tekstilnih tovarn Snia Viscosa v bližini Červinjana. Industrialec se je sestel z dr. Palamaro in z različnimi tržaškimi gospodarstveniki in je ob odhodu izjavil, da namerava njegovo podjetje zgraditi v žaveljskem industrijskem pristanišču še dve tekstilni tovarni, novo elektrarno in kemijsko tovarno, kar bi skupno stalo okrog 5 milijard lir. Z generalnim komisarjem sta se najbrž razgovarjala o posojilu, ki naj bi ga družba prejela iz krožnega sklada.

Tržaški listi pišejo, da bi novo industrijsko središče zaposlilo prav toliko delavcev kakor tukajšnje ladjedelnice, se pravi približno 7 tisoč oseb. Do sedaj niso sicer ničesar dokončnega sklenili, toda Marinotti je izjavil, da bo odločitev padla v nekaj mesecih.

DEVIN

Zvedeli smo, da namerava ustanova Ina-Casa zgraditi v Devinu dve poslopji in ne enega, kakor smo pred kratkim pisali. Sezidali bodo 12 stanovanj, ki bodo stala 30 milijonov lir. Občina je, kakor znano, sklenila darovati ustanovi okrog tisoč kv. metrov zemlje, ki se nahaja za devinsko šolo, a sedaj trde, da ta površina ne zadostuje za dve hiši. Zato bo treba čimprej najti primeren prostor, da se tako omogoči izvršitev prepotrebne dela. Pri nas je namreč več dru-

žin, ki krvavo potrebujejo strehe, a že več let zaman zanjo prosijo.

S tem delom bi pa stanovanjska kriza v naši vasi bila tako rekoč odpravljena in zato smo prepričani, da bodo odgovorni ljudje čimprej zadovoljivo rešili tudi vprašanje stavbišča.

Naš zadnji dopis, ki je obravnaval zadevo o prostoru za parkiranje avtov tik nad devinskim portičem, je naletel na splošno odobravanje ljudstva. Zato upamo, da bodo odgovorna oblastva uspela odvrniti nevarnost, da bi se zasebnik polastil zemljišča, za katerega je bil potrošen nad poldrugi milijon javnega denarja.

ŠEMPOLAJ

V naši vasi kakor tudi v bližnjih naseljih so prebivalci z zadovoljstvom sprejeli vest, da je občina ustanovila krajevno avtobusno progo, ki povezuje najvažnejše vasi devinsko-nabrežinske občine. Podjetje »La Carsica« je uvedlo kar 17 voženj dnevno, tako da ljudje lahko uredijo svoje zadeve na županstvu, pri bolniški blagajni ali drugod, ne da bi zgubljali mnogo dragocenega časa. Tudi cene vozniških listkov so še kar ugodne, saj plačamo za enkratno vožnjo prav toliko kot na tramvaju v Trstu. Nova proga služi tudi delavcem in bo kakor nalasč za dijake, ki obiskujejo industrijsko šolo v Nabrežini. Zato upravičeno lahko trdimo, da je to ena največjih pridobitev naše občine.

Po velikih suhi smo v zadnjih 14 dneh imeli hude nalive, ki so pokvarili predvsem stranske poti. Zemlja ima sedaj dovolj vlage, vendar sena bo letos malo, ker je zaradi suše precej trave pomrlo. Zima bo letos za kmeta trda, ker jeseni ne bo niti vina, ki ga je vzela majska pozeba.

Romano je prešel v napad

Ta teden se v Trstu po vsej verjetnosti zaključuje razprava o občinskem proračunu za tekoče leto. Od vseh svetovalcev, ki so nastopili prejšnji teden, je vzbudil največjo pozornost prof. Romano, do pred kratkim tajnik tukajšnje Kršč. demokracije. Mož je sicer v glavnem zagovarjal proračun, a je obenem stavil nekaj pripomb, ki zaslužijo največjo pažnjo.

Tako je dejal, da bi svetovalci morali že pred odobritvijo proračuna vsaj približno vedeti, kolikšno vsoto lahko država nudi občini za kritje primanjkljaja. V resnici se pa dogaja, da prefektura leto za letom znatno spreminja najrazličnejše postavke, tako da o proračunu dejansko odločajo državni uradniki in ne od ljudstva izvoljeni svetovalci. Nastane zato vprašanje, ali ima sploh smisla, da si mestni svet beli glavo s stvarjo, o kateri ne more sklepati. Prof. Romano ima vsekakor prav. Toda da ima Italija tako nazadnjaško občinsko zakonodajo, nosi vso odgovornost prav stranka, h kateri Romano sam pripada.

V drugem delu govora se je pa Romano bavil s tistim oddelkom občinske uprave, ki ga vodi osebno župan Bartoli. Gre za občinske in šolske kuhinje ter kuhinje za istrske begunce in podobne ustanove, ki edine izkazujejo precejšnje dobičke. Svetovalec se je začudeno vprašal, zakaj občinski možje nimajo možnosti, da bi se natančneje seznanili z njihovim delovanjem. Zahteval je, da mora tako stanje enkrat za vselej prenehati.

Hotel je obenem vedeti, ali odgovarja resnici, da se z omenjenimi dobički krijejo stroški za razna potovanja v avtomobilih in za urejanje vile Revoltella, kjer poleti prebiva Bartoli.

Predlagal je, naj bodo občinski avti na razpolago samo upraviteljem, ne pa da se vozijo z njimi tudi njihovi družinski člani. Hotel je nadalje vedeti, ali je res, da so ob 10-letnici občinskih kuhinj prejeli nekateri uslužbenci kar po 100 tisoč lir nagrade, in ali se je to upoštevalo pri odmerjenju družinskega davka.

Govor prof. Romana je odkrit napad na Bartolija, saj gre za oddelek, za katerega je osebno odgovoren župan. Bivši tajnik tukajšnje najmočnejše stranke ima tudi zaslugo, da je sprožil vprašanje občinske samouprave.

Napad prof. Romana nam nazorno odkriva notranje boje v tukajšnji Kršč. demokraciji. Bartoli, ki je spadal k Romanovi struji sredincev, je, kot znano, prestopil k levičarjem ter s tem pustil na cedilu svojega bivšega somišljenika. Tako je postal sicer spet župan, a Romana močno razdražil. Ta se mu je zato maščeval.

Javnost nestrpnost pričakuje, kako se bo Bartoli branil.

Ker je bil mož na totkovi seji odsoten, je podžupan Visintin na zahtevo opozicije le izjavil, da bodo svetovalci čimprej dobili podrobnejša pojasnila o vsem poslovanju županovega oddelka.

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Prejšnji petek je bila dolga seja mestnega sveta. Župan se je v kratkem govoru najprej spomnil pokojnega rodoljuba dr. Pinausija. Njegove besede so očitno ganile zlasti svetovalec Pedronija, pokojnikovega vnuka, ki se je županu zahvalil, da je tako lepo orisal delovanje umrlega rodoljuba.

Svetovalec Agati je nato proslavil spomin pokojnega Giordana Guljata, predsednika visokošolskega združenja (A. G. I.). Njegovim besedam se je pridružil tudi župan. Dr. Bernardis je nato obvestil občinski svet o novem sporazumu za dobavo vode z Mrzleka, ki sta ga pred kratkim sklenili Italija in Jugoslavija. Zlasti je poudaril prisrčnost, ki je vladala med obema strankama ter omogočila, da se je važno vprašanje ugodno rešilo v enem mesecu. Župan je nadalje sporočil, da je upravni odbor sklenil proslaviti 150-letnico rojstva Graziadia Ascolija in 40. obletnico smrti rodoljuba Viktorja Locchija.

Nato je občinski svet soglasno odobril predlog, da se nagrade z zlato svetinjo štirje učitelji in učiteljice, ki so dopolnili 40 let poučevanja. Krminskemu odboru za obrambo proti toči so sklenili dati 250 tisoč lir, s pogojem, da raztegne svoje delovanje tudi na Števerjan. Svetovalci so zatem odobrili povišanje stroškov za postavitev spomenika bivšemu goriškemu županu in senatorju Bombiju ter nakup 6400 stotov drv za ogrjevanje uradov in šol.

Važen je tudi sklep o zgradnji nove ljudske šole v ulici Lantieri, ki bo imela 10 učilnic in stala 43 milijonov.

Največ časa so pa občinski možje razpravljali o predlogu, naj se povečajo pristojbine za pobiranje smeti. Predstavniki manjšine so se na vse načine trudili, kako bi prepričali odbornika za finance dr. Gallarottija, da bi bilo pametneje drugod poiskati sredstev. Za pobiranje smeti znašajo izdatki 20 milijonov lir, prejemki pa le 10 milijonov. Socialni demokrati in komunisti so poudarili, da bi za kritje primanjkljaja morali pravilneje in pravičneje odmeriti družinski davek. Večinska stranka bi bila morala upoštevati tudi predlog dr. Sfiligoja, ki je pravilno izjavil, da občinski svet sedaj sploh ne more razpravljati o poviških omenjenih pristojbinah, saj gre za proračun leta 1958, ki bi ga morali svetovalci prej vsaj približno poznati. Vsi pomisleki opozicije pa niso prav nič zalegli, kajti predlog je bil sprejet z 20 glasovi krščanskih demokratov. Proti je bilo 12 svetovalcev, predstavniki SDZ so se pa glasovanja vzdržali.

Vsi navzoči smo se silno čudili, da je večina s tako lahkoto povišala davek, ki občutno obremenjuje vse Goričane. Gre za več ko dvakratno povečanje prejšnje pristojbine. Ker bodo v kratkem zvišali tudi ostale pristojbine, kot n. pr. davek na živino, lahko trdimo, da se bo naše gospodarsko stanje v prihodnosti še poslabšalo.

O ponedeljkovi seji pa bomo zaradi pomanjkanja prostora poročali prihodnjic.

SOLKANSKO POLJE

Gorica se širi na vse strani. Tako je na travniških ob Soči proti Stražicam nastalo v zadnjih letih novo predmestje, ki bo v kratkem prav gotovo imelo tudi svojo cerkev.

Mesto raste tudi proti severu. Med bivšim Katerinijevim trgov in Livado imamo tudi novo predmestje, sestavljeno iz ličnih vil. Nad dvajset jih je že in vzdolž zidu uršulinskega zavoda še vedno zidajo nove.

Tu širijo tudi ceste, a žal ne tam, kjer bi bilo najbolj potrebno. Sredi ulice Campi je na primer pot tako ozka, da te vsak kolezar obrizga z blatom. V dežju pa je tudi ulica Livada bolj podobna rečni strugi, kakor pravi cesti. V zelo žalostnem stanju je zlasti cesta Brigata Etna. Ob novih vilah pa manjkata še razsvetljava in plinska napeljava. Upamo, da bo županstvo čimprej poskrbelo tudi za te javne potrebe.

IZ DOBERDOBA

V zadnjem dopisu, ki je med našim prebivalstvom vzbudil precejšnje zanimanje in žel vsestransko odobravanje, smo med drugim obvestili javnost o čudnem ravnanju, ki ga oblastva kažejo pri ocenjevanju in izplačevanju odškodnine. Gospodje, ki jo cenijo, so tako skopi, da se Bogu smili. Vse kaže, da nimajo pravega razumevanja za izredno težko horbo kraškega kmeta za obstanek.

Nikjer na svetu nima morda vsaka bilka za kmetovalca take vrednosti kot pri nas. To dejstvo naj bo ocenjevalcem škode na kraških zemljiščih vedno pred očmi, da bo njihova cenitev pravična in človeška, ne pa ciganska.

Oblastva so medtem razglasila, da pride ta teden k nam komisija 3. polka pionirjev iz Arrezza, da oceni škodo na zasebnih zemljiščih, ki je bila povzročena ob poletnih vojaških vajah v juliju. Prizadete so pozvali, da prijavijo svojo škodo v občinski pisarni. Z velikim veseljem bi v prihodnji številki Novega lista radi javno pohvalili cenilce zaradi njihove pravičnosti in človekoljubnosti.

Po posredovanju županstva je prefekt dr. Nitri nakazal naši občini 150 tisoč lir za pobeljenje oken in vrat občinskega doma. Z delom bo treba čimprej začeti, ker je barva zelo zastarela in se zato les kvari. Tej vsoti bo županstvo še nekaj dodalo iz občinske blagajne, da bodo pobelili lahko tudi pročelje občinskega sedeža.

Novi upravitelji vsak dan bolj spoznavajo, kako malo rahločutnosti in pravičnosti so pokazali s krivičnimi napadi na staro občinsko upravo in zlasti na njenega vzornega in izredno požrtvovalnega župana, ki jim je s svojim vsestranskim naporom končno pripravil pot za izvršitev najvažnejših in krvavo potrebnih občinskih javnih del in jim vnaprej preskrbel državne prispevke. Kako lepo bi bilo med nami Slovenci, če bi nas prešinila nadstrankarska pravičnost in pravi čut za stvarnost.

IZ PODGORE

Lani ob tem času je bilo vse polno pritožb zaradi smrada, ki je škodoval zdravju vsega podgorskega prebivalstva. Vedno bolj naraščajoče razburjenje javnosti je oblastva končno prisililo, da so ukinila obratovanje rayon oddelka v naši predilnici in sodnija je kaznovala lastnika in ravnatelja velikega industrijskega podjetja, ker sta se prekršila proti zdravstvenim predpisom.

Vse to pa ne pomeni, da je smrad v Podgori in v okolici izginil. Še vedno ga močno občutiš, zlasti pa spravi iz ravnotežja tujca, ki pride prvič v našo vas. Zato opozarjamo oblastva, naj spet enkrat podrežajo pri upravi podjetja, da svoje naprave tako izpopolni, da ne bomo imeli več povoda za javne pritožbe.

Zvedeli smo, da bo ta teden sestanek, ki so ga zahtevali sindikalni zastopniki Cisl, Uil in Cigl in na katerega je Zveza industrije pristala. Na njem se bodo pogajali za proizvodno nagrado, ki naj bi se izplačevala delavcem rayon oddelka. O uspehu sestanka bomo javnost obvestili.

IZ ŠTEVERJANA

V soboto predpreteklega tedna je bila v Števerjanu seja občinskega sveta. Svetovalci so med drugim sklenili nabaviti drva za potrebe županstva in šole pri podjetju Ottone Mesine v Šlovrencu pri Moši. Stot drv stane 1200 lir.

Nato so odobrili načrt za ureditev ljudske šole, kar bo stalo občino dva milijona lir. Ker je občina zelo revna, bodo ministrstvo prosili za prispevek. Za kritje ostalih stroškov bo pa občina morala najeti posojilo.

Končno so občinski očetje sklenili najeti 2.700.000 lir posojila za kritje primanjkljaja iz leta 1955. Posojilo bo občina izplačala v 35 letih.

IZ JAMELJ

Pred kratkim smo poročali, da je prefekt dr. Nitri na uradnem obisku v Doberdobi med drugim obljubil pomoč, da bi se uredilo napajališče pri Laškem jezeru. V sredo preteklega tedna pa je že prišla komisija goriškega tehničnega urada, da določi mesto, kjer naj se uredi novo napajališče. Delo je treba čimprej izvesti, ker je napajališče potrebno zlasti poleti.

Dolgotrajne prošnje doberdobske občine, da bi pristojno ministrstvo poskrbelo za telefonsko govorilnico, so bile končno kronane z uspehom. Ministrstvo je obvestilo županstvo, da je izdalo odlok, ki dovoljuje otvoritev govorilnice in nakazuje potrebna sredstva.

LASTNIKOM PREPUSTNIC

Znano je, da se kak lastnik prepustnic tu pa tam pregreši proti predpisom videmskega sporazuma o obmejnem prometu. Posluži se namreč prepustnice tudi za potovanje v notranjost države na eni in drugi strani. Zato so goriška policijska oblastva opozorila lastnike prepustnic, da bodo odslej kaznovala vse osebe, ki potujejo s prepustnicami izven določene pasu. Kdo bi si rad ne ogledal s prepustnico lepih Benek ali posebno za Slovence privlačne Ljubljane? To je doslej marsikdo storil, a na žalost mu je sedaj odklenalo. Kazen je namreč precej občutna: zapor od 3 do 12 mesecev ter denarna kazen od 16 do 48 tisoč lir. Najmanj pa, kar bodo oblastva ukrenila proti kršiteljem, je to, da jim bodo odvzela prepustnice.

TISOC DRŽAVNIH STIPENDIJ

Naučno ministrstvo je razpisalo 1000 stipendij po 100 tisoč lir, in sicer 800 za vojne sirote in sirote iz osvobodilnih bojev, ki obiskujejo srednje šole, in 200 stipendij za akademike. Prošnje je treba vložiti do 14. septembra t. l. na ministrstvo (urad za vojno pomoč — Ufficio assistenza postbellica) v Rimu, ulica Guidibaldo del Monte 54.

...

POROKA

V Solkanu sta si pred oltarjem sv. Stefana obljubila večno zvestobo učiteljica Judita Perko iz Solkana in ing. Adolf Močnik iz Gorice. Novoporočenca iz srca voščimo obilo božjega blagoslova na njuni novi življenjski poti. Cestitkam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Čitateljem Novega lista je znano, da v Čedadu prirejajo vsako leto velik ljudski festival. Prireditev bi letos morala biti 27., 28. in 29. julija. Slovesne otvoritve se je v soboto udeležilo mnogo Videmčanov, Goričanov, Tržačanov in tudi precej Jugoslovanov. Še več bi jih prav gotovo prišlo v nedeljo, a hudo neurje je prekrizalo vse priprave gorečih prirediteljev. Nadiža je odnesla most, ki so ga za to priliko nalašč zgradili, in neurje je uničilo tudi številne »brjarje« ter električno napeljava ob reki.

Prirediteljski odbor je zato sklenil, da se bo festival nadaljeval prihodnjo nedeljo in v ponedeljek. Tako bo vsaj deloma krita ogromna škoda, ki jo je nedeljsko deževje povzročilo v vsej zapadni Furlaniji.

IZ ZAVRHA

Zavrh je največja vas brdske občine in plačuje največ davkov. Zato bi jo morali tudi najbolj upoštevati pri javnih delih. Na žalost pa ni tako. Naše potrebe se žal vedno zanemarjajo in pri javnih delih pridemo

vedno zadnji na vrsto. Tako je bilo tudi s popravilo občinske ceste. Zavrh ima 130 hiš, a še danes nima telefona, ki pa je v Tanameju, čeprav živita tam le dve družini. Kam naj se obrnemo za pomoč? Nedavno tega smo napravili prošnjo na prefekturo, a nismo dobili niti odgovora. Bogve, v katerem predalu se je izgubila, in je najbrž ne morejo najti, ker ima prefektura premalo uradnikov! V naši vasi je zaradi tega zapostavljanja velika nevolja. Vaščani bi morali prošnjo za telefon čimprej obnoviti v upanju, da jim bo končno le ugodno rešena.

Prepričani smo namreč, da vsake krivice mora prej ali slej biti konec.

IZ GRMEKA

V nedeljo, 21. julija, je imel naš občinski svet sejo, na kateri je župan obvestil svetovalce, da se bosta v kratkem začeli graditi dve novi ljudski šoli v Platacu in Topolovem. Svetovalci so nato odobrili obračun za leto 1956 ter razne sklepe upravnega odbora. Šlo je predvsem za vzdrževanje cest ob Abor-

ni, v Kozici in Erbeču ter za pot od Škrutovega do Postjaka.

Sedaj ljudje nestrpno pričakujejo, da se novi šoli čimprej pričneta graditi, ker upajo, da si bodo z delom prislužili vsaj nekaj denarja za zimo.

IZ RAJBLJA

Neuspeh razgovorov med sindikalnimi zastopniki in rudniško upravo, o čemer smo zadnjič poročali, je porazno vplival na naše rudarje. Zato so rudarji sklenili, da se bodo, če treba tudi s stavko, uprli najnovejšim nameram delodajalcev.

Sodimo, da je vsa poštena javnost na strani delavstva, ki ne more biti v svoji že tako težki življenjski borbi odvisno od cen, ki jih na svetovnem trgu trenutno imajo industrijski proizvodi. Tudi pošten kapitalistični proizvajalec mora s temi cenami računati in svoje delavstvo obdržati polnoštevilno, čeprav morda trenutno žrtvuje nekaj svojega kapitala, saj ga bo ob dobrem trgu zopet pridobil.

Zato rudarji predlagajo, naj se skrči delovni urnik, dokler se ne začne nova pogajanja. Za prostovoljne odpuste se pa doslej ni nihče prijavil.

Sred 100 leti

26

R.B.

Temeljni kamen za veliko tržaško postajo so položili v maju leta 1850. Nasuti so morali precej obale in pokriti potok Martezin. Vse večje težave so pa prizadevali inženirjem velikanski viadukti pri Borovnici med Trebelnikom in Planino ter tisti pri Nabrežni. Prvi je bil dolg 569 metrov in zidan v dve nadstropji. Drugi je pa še daljši, 643 metrov, in je razpet preko 42 obokov, ki so 19 metrov visoki.

Po teh velikanskih delih so morali iskati vodo, ki so jo po dolgih ceveh napeljali v Sezano, Divačo in na Prosek. Zajeli so tudi »bržinko« z Brojanice pod Nabrežino. Takrat so obmorski kraji in Trst sam prišli do dobre pitne vode. Voda na Krasu je duhove malo pomirila, posebno kolarje in voznike, ki so se po pravici bali za svoj zaslužek. Delo je pa kljub vsej dobri volji le počasi napredovalo. Zmanjkalo je tudi denar. kajti za 18.000 delavcev, med katerimi je bilo največ Italijanov, je bilo treba že precej dnin izplačevati. Vendar je leta 1854 nadvojvoda Maksimilijan, ki je prav tista leta ukazal zidati svoj beli grad, postavil na nabrežinskem viaduktu zadnji kamen.

Naslednje leto bi bila kmalu spet vsa dela zastala. Med delavci je izbruhnila huda kolera. Dosti jih je pomrlo, veliko število jo je pa kar ponoči pobrisalo iz strahu domov. Za bolnike so v naglici morali postaviti lezene lazarete v Trstu, v Vremah, v Logatecu in Borovnici. Nepredvideni stroški za pobijanje kolere med delavci so začeli naraščati. Toda Ghega ni bil mož, ki bi se dal ugnati.

Dela so se nadaljevala in konec leta 1856 je bila proga do Postojne že v prometu. Cesar Franc Jožef se je prvi pripeljal do pivške prestolnice in obiskal tudi jamo.

Do naslednjega leta so z gradnjo še bolj pohiteli, čeprav so viadukti čez Lukavec, Miran in čez Drago od Nabrežine do Proseka

prizadevali še dosti težav, ker se je breg posipal.

Končno je bila po osmih letih hudih naporov železna cesta sredi leta 1857, torej prav pred sto leti, zgrajena. »Novice« so sporočile, da se bo že konec julija »železnica popolnoma odperla«.

Za otvoritev železnice Ljubljana — Trst so se začele raznovrstne priprave. Ljubljanski »matiskar in založnik« Blaznik je litografsko posamezne dele železniške proge in prvo lokomotivo ali hlapon, kakor so uvedli slovenski izraz. Tiste slike hlapon je Blaznik pokazal na slovesni seji zgodovinskega društva in izročil en izvod s posebnim posvetilom tudi deželnemu glavarju.

Na glavarstvu so pa imeli dosti preglavic s sestavljanjem spiska povabljenih odličnikov in županov k otvoritvi v Trst. Tri sto in sedem oseb so izbrali izmed mnogih, ki so upali, da se bodo greli v soncu cesarske milosti pri slavnostnem kosilu v Trstu.

Zapostavljenici so se pa nemara malo potolažili z vestjo iz »Novic«, da je zelo nevarno se voziti z brzovlaki; tam pravi neki dopisnik, da je na progi iz Ljubljane proti severu neki popotnik skočil z vlaka in se je ubil. »Ni dobro tedaj, z voza, ki je v hitrem diru, skakati«, se končuje prvi opomin bodočim popotnikom v Trst.

Železna cesta

Železna cesta se je zdela našim prednikom nekaj imenitnega ne samo s trgovskega stališča, ampak tudi kot nekaj nenavadnega, kar bo spremenilo tok življenja.

Saj je celo Prešeren že leta 1845, ko so začeli graditi progo iz Celja proti Ljubljani, zapel dvospev med Andrejčkom in Barbiho »Od železne ceste«. (Novice, 16. IV. 1845). Ta da bo speljala dekletu fanta v daljni svet; zato je najbolje, da se vzameta, še preden

pride železna cesta mamiti ljudi iz domačije v tujino.

Prešerna je ob končani gradnji proge do Trsta posnemal V. (ojteh) Kurnik, ki je v Novicah z dne 29. julija 1857 zapel pesem Železna cesta. V njej nadaljuje in navezuje nit na predzadnjo kitico v Prešernovi:

*Po nji peljal te ženico
bom na Dunaj, v Gradec, v Trst,«*

Zdaj pa ona njega spominja:
*»Tukaj je železna cesta!
Se li spomniš, ljubček moj,
še obljube, če bom zvesta,
da popelješ me s seboj?«*

On pa ji odgovarja, da se morata prej vzeti, ker:

*»Terst ni varen kraj devicam,
huda burja tam divja;
lahkomišelnim deklicam
vence meče v dno morja.«*

Na koncu ima pa zopet ona besedo kakor pri Prešernovi:

*»Séziva tedaj si v roko,
da se rešiva skerbi!
In poskerbi za poroko,
ki zvezuje za vse dni.«*

Ta bolj malo znana pesem, ki posnema Prešernovo, tudi kaže, da je nova železnica pustila v spominu naših prednikov in v našem slovstvu precej zanimivih sledov.

Oblastva so veliki dogodek hotela proslaviti z velikim sijajem. Sam cesar se je odločil, da bo odprl progo. Že v nedeljo, 24. julija zjutraj, je prišel v spremstvu štirih nadvojvod in štirih ministrov v Ljubljano. V družbi je seveda bil tudi trgovinski minister Bruck, ki se je kot lastnik rudnika v Hrastniku in še bolj kot predsednik tržaškega Lloydja za to zvezo najbolj potegoval. Povabljeni so bili tudi zastopniki iz drugih držav.

V ponedeljek zjutraj je okrašen vlak odpeljal vso gospodo z ljubljanske postaje proti Trstu. Ob progi so stali šolski otroci in ljudstvo z župani ter vpili »živio!«, ko je vlak švignil mimo.

(nadaljevanje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Slovenska knjiga v Trstu

V želji, da bi zvedeli, kako je z zanimanjem za slovensko knjigo v Trstu, smo se obrnili na upravnik knjigarne Fortunato in nasledniki, g. Avgusta Furlana, ki je ljubeznivo privolil, da odgovori na naša vprašanja.

Kaj nam lahko poveste o zanimanju za slovensko knjigo v našem mestu, g. Furlan?

Naši ljudje tu se zelo zanimajo za slovenske knjige in sprašujejo posebno za dela starejših slovenskih pisateljev.

Bolj kot za prevode?

Bolj. Za prevode je mnogo manj zanimanja. Z deli starejših slovenskih pisateljev in klasikov lahko tekmujejo le nekatere knjige slavnih tujih pisateljev, n. pr. Dostojevskega, Tolstojca, Dickensa, Stevensonja in Julesa Verna.

S čim si razlagate tako zanimanje za slovensko knjigo?

Ljudje iščejo — vsaj o naših odjemalcih lahko to rečem — dobra, etično in moralno neoporečna, pa tudi umetniško visokovredna dela. Vse to pa vidijo v slovenski knjigi.

Kako pa se prodajajo knjige mlajših, povojnih pisateljev?

Tudi te knjige še kar gredo, vendar pa jih prodamo mnogo manj kot dela starejših pisateljev.

Kakšno je zanimanje za znanstvene in politične knjige?

Precej zanimanja je za zgodovinske knjige, n. pr. za slovensko zgodovino in za zgodovino Jugoslavije, pa tudi za dela, ki opisujejo razvoj nove Jugoslavije.

Kako pa je z versko literaturo?

Take literature nam zelo primanjkuje. Vse, kar lahko nudimo, pride s Koroškega in iz Argentine, a v premajhnih količinah v primeri s povpraševanjem.

—o—

Proti smrti ni sistema

Te dni je poročalo svetovno časopisje o pretresljivi nesreči, ki je zadela priljubljenega francoskega filmskega igralca Daniela Geline. Nedavno je najel vilo v morskem kopališču Biarritz, da bi tam preživel počitnice z ženo in s štirinajstmesečnim sinčkom Pascalom, ki se je ravno naučil prvih korakov. Ker so priredili v bližnjem španskem mestu San Sebastianu filmski festival, sta se Gelin in žena sredi preteklega tedna z avtomobilom odpeljala tja na izlet, otroka pa pustila v varstvu guvernante. Zenska je bila neprevidna in je pustila na klopi v vrtu, kjer se je otrok igral, škatlico pastilj proti revmatizmu ter odšla za nekaj časa v vilo. Otrok je vtem priracal z negotovimi koraki do klopi, odkril lepo škatlico, jo odprl in pogoltnil vse pastilje, ker je menil, da so bonboni. Ko se je ženska vrnila, je kmalu odkrila, kaj se je zgodilo, a namesto da bi bila odpeljala otroka takoj v bolnišnico, je samo telefonirala nekemu zdravniku. Na njegovo vprašanje je zatrdila, da otrok ne kaže nobenih znakov zastrupljenja. Verjetno ni čisto po pravici povedala, koliko pastilj je otrok pojedel. Zdravnik je izjavil, da ne bo nič hudega, in ženska se je odšla z otrokom kopat. Čez nekaj ur pa je padel fantek v nezavest in v soboto je umrl. Nobena zdravniška pomoč mu ni mogla več pomagati, ker je prišla prepozno.

Tragični dogodek je napravil močan vtis na vse, ki so o njem brali. Ne samo zato, ker je Daniel Gelin znan in cenjen filmski igralec, ampak tudi zaradi tega, ker je nenavadno jasno in okrutno opozoril na resnico, na katero vsi mnogokrat pozabljamo, da namreč nihče nikoli ni varen pred smrtjo in najbolj trdimi udarci usode. Morda se Daniel Gelin nikoli ni počutil tako varnega pred bolečino in smrtjo kakor prav tiste dni. Bil je češčen umetnik, srečen ob svoji mladi, lepi ženi in sinčku, bogat in brez strahu pred bodočnostjo kakor malokdo. In v to idilo je posegla smrt ter mu v nekaj trenutkih izrgala najdražje, kar je imel, njemu pa prizadela bolečino, ki jo bo morda vedno čutil. Izkazalo se je, kar pravzaprav vsi vemo, a se delamo, kakor da ne vemo, da pred smrtjo in bolečino »ne obvarje koža gladka«, kot pravi Prešeren, ne bogastvo in ne čast. Noben družbeni sistem ne bo mogel odpraviti s sveta smrti in trpljenja. Zdravniki in znanstveniki lahko smrt le odpravijo, pregnati je ne morejo in je ne bodo mogli nikoli. Pred zahrbtnimi udarci usode pa so brez moči. Proti njim tudi ne zaležejo nobene družbene reforme ali dviganje življenjske ravni.

Da bi dobili čim popolnejšo predstavo o zanimanju za nove slovenske knjige v Trstu, smo se obrnili s podobnimi vprašanji tudi na upravnik Tržaške knjigarne, g. Zdravka Pregarca. Gospod Pregarc se je rad odzval naši prošnji in odgovoril na vprašanja našega sodelavca.

Kaj menite glede zanimanja naših Tržčanov za slovensko knjigo?

Nikdar bi si ne bil mislil in pričakoval, da bo vladalo med tukajšnjimi ljudmi tako zanimanje za slovensko knjigo. Ne mine dan, da bi ne prišel kdo spraševati za kako novo knjigo.

Koliko knjig približno prodate? Ali lahko navedete kaj statističnih podatkov?

S statističnimi podatki vam težko postrežem, ker ne vodimo posebne statistike o tem. Lahko pa rečem, da prodamo okrog dvajset knjig na dan, večjih več, večjih manj. To je odvisno od sezone. Največ jih prodamo za Miklavža in za božič.

Kakšnih knjig prodate največ?

Največ pokupijo ljudje mladinskih knjig, pravljic, povesti za mladino itd.

Kaj pa romani?

Gredo kar dobro v promet.

Prevodi ali izvirni?

V splošnem kupujejo Tržčani bolj izvirne romane, a tudi po prevodih segajo radi. To je odvisno seveda od pisatelja. Zelo dobro sta šli v promet knjigi »Dnevnik Ane Frank« in »Dober dan, žalost«. Prve smo prodali kakih trideset izvodov in druge ne dosti manj.

Kako pa je s prodajo znanstvenih in drugih knjig?

Od znanstvenih knjig smo prodali največ izvodov Zgodovine slovenskega slovstva, ki jo je izdala Slovenska Matica. Prodali smo kakih trideset izvodov. Tudi Janežičeve Zgodovine slovenske književnosti so pokupili Tržčani precej izvodov. Slovenskega pravopisa smo prodali letos okrog 20 izvodov.

Kaj pa politična literatura?

Ta ne gre dosti. Takoj je pošla le prva pošiljka nove izdaje Speransove (Kardeljeve) knjige o slovenskem vprašanju, namreč kakih deset izvodov, tako da smo morali pisati po novo pošiljko.

Kupujejo tudi Italijani slovenske knjige?

Največ kupujejo reprezentativno revijo »Jugoslavija« ter statistično literaturo. Tukajšnja univerza si je nabavila pri nas Melikovo delo Slovenija. Mi smo tudi dobavili slovenske knjige tržaški Ljudski knjižnici (Biblioteca del Popolo) v ulici Giotto, kjer so brezplačno na razpolago bralcem. Izbral jih je sam pokojni prof. Salvini. Izbor sestoji iz romanov in znanstvenih del. Vmes so zbrana ali izbrana dela vseh slovenskih klasikov, ki smo jih mogli dobiti, tudi tista, ki niso več v prodaji.

Po knjigah katerih slovenskih pisateljev Tržčani največ segajo?

Največ izvodov smo doslej prodali Rebulove zbirke novel »Vinograd rimske cesarice«. Te knjige ni prodala nobena knjigarja v Sloveniji toliko kot mi, tako da se je čudila sama založba. Prav radi kupujejo ljudje tudi Pahorjev roman »Mesto v zalivu«; manj gre v promet njegova zadnja knjiga »Nomadi brez oaz«. Tudi Turnškove knjige »In hrumela je Drava« smo veliko prodali. Jevnikarjeve »Vsebine« so se tudi dobro prodajale. Izmed drugih pisateljev je imenovati predvsem Cankarja. Ljudje precej kupujejo njegova zbrana dela.

Kdo pa največ kupuje nove knjige?

Največ novih knjig pokupijo srednješolci, če odštejemo stare ali tiste, ki kupujejo mladinske knjige za darilo otrokom. Srednješolci kupujejo tudi romane.

Kaj pa izobraženci?

Profesorji so dobri kupci knjig. Nekoliko manj odvetniki in drugi. Pač pa imamo med odvetniki precej abonentov, ki plačujejo po tisoč lir na mesec, da lahko dvignejo potem, kadar se jim zazdi, za 12.200 lir knjig. Ta vrsta kupcev se je zelo zanimala za enciklopedijske izdaje v hrvaščini, ki jih izdaja Enciklopedijski zavod v Zagrebu.

In kmetje?

Tudi kmečko prebivalstvo se zanima za knjige. Jeseni bomo priredili po vaseh s pomočjo prosvetnih društev knjižne razstave, da se bodo ljudje še bolj seznanili s knjigami.

V tej zvezi naj še omenim, da so se preteklo zimo zelo dobro obnesle zbirke, ki smo jih sestavili

za Miklavževo in božič, po znižani ceni seveda. Zaradi zanimanja, ki ga je to vzbudilo pri občinstvu, bomo tudi letos pripravili take zbirke.

Kako pa je s prodajo časopisja in revij?

Revij ne prodamo dosti, ker se večina tistih, ki se zanimajo za revije, naročijo neposredno.

Kaj pa tržaške revije?

Tokov je šlo precej. Mladiko pa dobe ljudje zunaj, n. pr. pri cerkvah. Za revijami povprašujejo kupci tudi še naknadno, hočem reči precej časa po tistem, ko so izšle.

Dobite tudi kako naročilo od Slovencev iz Amerike ali od drugod?

Iz Kanade smo dobili že več naročil, navadno za večje vsote, enkrat celo za 30.000 lir. A vse to seveda ni bogvekaj z ozirom na število in kupno moč Slovencev v Ameriki. Tudi iz Rima dobivamo naročila.

Kako pa je s prodajo antikvarnih knjig?

Take knjige dobavljamo samo po naročilu. Največ se zanimajo ljudje za znanstvene predvojne izdaje, n. pr. za Ušeničnika.

Pa izdaje naših slikarjev?

Največ smo doslej prodali izvodov Gromove mape »Trst in Kras«, k čemur je pripomoglo tudi to, da ni bila draga.

Svoj čas je knjigarna obetala tudi razstave del slovenskih umetnikov. Kako je s tem?

Take razstave je težko organizirati. Za razstave naših upodablajočih umetnikov bi bilo nujno treba najti primerne prostore.

A vsaj v izložbi bi si želeli kdaj razstavljeno kakšno sliko.

Se bomo potrudili, da bomo ustregli željam naše javnosti in umetnikov.

KULTURNE VESTI

* V soboto so odprli v Milanu 11. umetnostno Triennale, na kateri je razstavljeno mnogo lepega modernega pohištva in druga stanovanjska oprema umetne obrti. Med 20 državami, ki so se udeležile razstave, je tudi Jugoslavija.

* V soboto, 28. julija, je umrl v Ljubljani dr. ing. Matija Zumer, redni profesor na rudarsko-metalurškem oddelku tehniške fakultete in ugleden znanstvenik. Napisal je mnogo razprav in člankov o tehničnih zadevah, spoštovan pa je bil tudi kot resničen kulturni delavec. Bil je nenavadno občutljiv za resnično kulturne potrebe slovenskega naroda in vedno pripravljen sodelovati pri vsaki plemeniti stvari.

* Slikar Lojze Spacai je prejel na kolektivni razstavi tržaških umetnikov v Miramaru prvo nagrado za grafiko.

...

Iz filmskega sveta

IV. FILMSKI FESTIVAL V PULJU

Prejšnjo soboto se je v znameniti puljski Areni pričel IV. filmski festival. Otvoritvenih svečanosti se je udeležilo nad 12 tisoč gledalcev. Spored letošnjih prireditev obsega 13 celovečernih in 32 kratkih filmov. Predstave se bodo zaključile 4. avgusta. Ta dan bodo razglasili dosežene izide, razdelili 11 zlatih svetinj in ostala priznanja.

FAUST NA PLATNU — Poročajo, da so se Nemci vendarle odločili za film po Goethejevem Faustu. Ni še znano, ali bo igrala Marjetka Maria Schell (ki se je nedavno poročila) ali Romy Schneider. Prav tako še ni odločeno, ali bo Faust Curd Jürgens ali O. W. Fischer.

FILM IZ ŽIVLJENJA VIKINGOV — Snema ga Kirk Douglas v lastni proizvodnji. Igrajo Tony Curtis in sloveči Ernest Borgnine. Film bo imel naslov Viking.

OSCAR ZA ŽIVALI — Ameriško društvo za zaščito živali je ustanovilo Oscarja tudi za najboljše vloge svojih varovancev. Letos so ga podelili Samantha, to je goski v filmu Prijateljsko nagovarjanje Williama Wylerja.

LIMONA IN POMARANCA — Francoski filmski novinarji podelijo vsako leto dve nagradi: eno (pomarančo) najbolj prijaznemu in drugo (limono) najbolj neprijaznemu igralcu. Simbolični nagradi (pomaranče) so dobili Line Renaud, Charles Boyer in režiser Yves Ciampi; limone pa Jean Claude Pascal, Madeleine Robinson in režiser Rene Clair.

GOSPODARSTVO

VRTNAR V AVGUSTU

Neznosni vročini so sledili hudi nalivi, tako da je imela povrtnina konec julija skoraj preveč vlage. V začetku avgusta pa nastopijo tako imenovani »pasji dnevi« in ni izključeno, da bo zaradi hude vročine treba povrtnino obilno zalivati. Največjo potrebo po vodi imajo kočke-bučke, kumarice, zelena-šelin, jajčevce-melancane, paprika in tudi fižol, ki smo ga vsadili julija. Potrebno je tudi pleti in zatirati plevel, posebno v poletnih mesecih, kajti plevel ovira rast žlahtnih rastlin, jim krade prostor, redilne snovi in vlago in je poleg tega nosilec različnih bolezni.

Razvoj kapusnic, to je glavnatega zelja-kapusa, ohrovtavrzot, cvetače-karfijole, brstnega zelja-šproca, brokolov, kolerabie, zelene in druge povrtnine, pospešimo, če jih zalijemo z redko raztopljenimi solitri. V ta namen raztopimo v 100 litrih vode po 1/4 do 1/2 kg čilsklega solitra (nitrato di soda) ali apnenega solitra (nitrato di calcio) in zalivamo enkrat na teden. Ne smeš zalivati z močnejšimi raztopinami! To delo lahko opraviš tudi z gnojnico, ki pa naj bo močno razredčena. Raztopljenih gnojil pa ne smeš povrtnini nuditi preveč naenkrat: za vsako rastlino zadostuje 1/4 litra raztopine.

Če imaš kako gredico prazno, jo moraš seveda takoj na novo prekopati in pognojiti. Ko jo prekoplješ, ne zabi raztrositi — z najlon nogavico ali bolje z žveplalnikom — vrhu neporavnane zemlje nekoliko »geodrina«, ki bo uničil vse živalske škodljivce, kot so bramor, strune, črvi, gliste, mravlje itd. Za 10 m² površine zadostuje 50 gramov geodrina, ki te stane manj kot 15 lir. Gnojiti pa moraš samo s hitro učinkujočimi sredstvi, kot so dozorel in masten hlevski gnoj, dober kompost, superfosfat ter čilski in apneni soliter. Superfosfata raztrosi na 10 m² po 1/2 kg, solitra pa po največ 100 gramov.

Na tako pripravljene gredice sejemo radič solatnik, vse sorte endivij, solato za rezanje, korenček, peteršilj, vrtno peso, por, cikorijsko (Catalogna), belo čebulo, mesečno in črno zimsko redkev, bučice in kumarice. Sredi meseca bomo začeli sejati špinačo in motovilec ter zgodnje kapusnice-vrzotine, kot so ekspres, etampes in volovsko srce, ki jih bomo pozneje presadili in ki bodo dale pomladni prve glavice okusnega zelja. Za krompirjem sejemo tudi repo.

Na druge gredice presajamo broklje, cvetačo, kapusnice, cikorijsko, por, listnato zelena-šelin, endivije, poletne solate, blitev, kornjače itd. Sedaj množimo tudi vrtno jagode.

Če je zelena-šelin dovolj razvita, jo prevežemo z rafijo, da se kmalu pobeli. Isto napravimo z endivijami in s kardi.

Paradižnike, papriko in posebno melancane-jajčevce napada koloradski brošč; uničiš ga z gesarolom. Cvetje fižola uničujejo letos neke mušice, ki jih tudi zatreš z gesarolom ali z »gesarexom«. Navedeno povrtnino moraš čuvati tudi pred peronosporo in zato jo moraš poprašiti s prahom »caffaro« ali poskropiti z raztopino istega prahu, z modro galico ali z asporjem.

Cvetličarjeva opravila

Gredice z odevlimi cveticami zasadimo z astrami, balzaminami, tagetes, salvijami itd. Najbolje storimo, da jih iz semenišča prenesemo s kepico zemlje, ker le tako ne ostrmijo. Če pa hočeš imeti okoli korenin nekoliko zemlje, jih moraš prej zaliti in jih vzeti iz zemlje z lopatico.

V tem mesecu sejemo v senčno lego ali pod stekla cinerarije, calceolarije, primule, mačehe, spominčice-myosotis, velikocvetne marjetice (bellis), gobčke, iberis in vijolarije.

S potaknjenci množimo hortenzije, japonski lorber in ostalo vedno zeleno lepotično grmičevje, kakor gorečke, fuksije, koleus, lantane itd. Sredi meseca cepimo vrtnice v speče oko.

Ne zabi krizantem: vršičkaj jih in odstrani stianske poğanjke-zalistnike; enkrat na teden jih zalij z zelo razredčeno raztopino solitra in jih čuvaj pred peronosporo s sredstvi, ki so navedena v navodilih za vrtnarja.

Avgusta moramo menjati posodo tistim lončnicam, katerim so se korenine močno razvile: korenine obrežemo, a skrajšati, oziroma razredčiti moramo tudi zelene dele (vejice). Ko smo jim dodali še dobre zemlje

(najbolje dozorelega komposta), jih postavimo v senčen kraj, da laže rastejo.

Proti koncu meseca bomo vsadili čebulice hijacint, tulipanov in narcis. Cveteli bodo že za božič, oziroma za novo leto.

OB GARDSKEM JEZERU NE BO VEČ LIMON

Ker je Gardsko jezero zaščiteno pred mrzlimi vetrovi, je v njegovi okolici najmiljeje podnebje vse Italije. Zato raste ob jezeru mnogo rastlin, ki navadno uspevajo samo na jugu. Med temi so najznačilnejše limone, ki rastejo deloma na prostem, deloma v velikih rastlinjakih. Čestokrat srečaš tudi 15 m visoka drevesa, na katerih dozori letno po 500 sadov. Ker srednja cena ene limone znaša 14 lir, lahko dobiš od enega drevesa tudi 7.000 lir. To pa je premalo, ker stane vzdrževanje mnogo več. Tako je v parku vile Rettoni v Gargnano velik rastlinjak s 17 izredno velikimi drevesi, ki daje letno okoli 9.000 limon. Te predstavljajo vrednost 126.000 lir. Stroški za odkrivanje in zakrivanje rastlinjaka, za gnojila, razkužila in delo pa znašajo dnevno skoraj 2.000 lir, tako da izkazuje rastlinjak konec leta okoli 1/2 milijona izgube. Zaradi tega bo vzdrževal tak rastlinjak lahko samo kak zelo bogat ljubitelj limonovcev, vsi drugi nasadi morajo nujno propasti.

Sportni pregled

JUGOSLOVANSKI ATLETI NAPREDUJEJO

V soboto sta se v Ljubljani srečali ženski ekipi Jugoslavije in Madžarske, v Leobnu pa je bil mednarodni lahkotletski dvoboj moških predstavništva Avstrije in Jugoslavije. Jugoslovansko moštvo je bilo precej okrnjeno, ker so najboljši atleti (Lorger, Marjanovič, Bezjak, Radošević, Mihalič, Lešek in Miler) odšli v Moskvo, a je vseeno hudo porazilo (127:73) nasprotnike. Srečanje je bilo zelo pomembno, ker je bila hkrati zadnja preizkušnja pred Balkanskimi igrami, ki bodo konec avgusta v Atenah. V Ljubljani pa so zmagali gostje (61:45). Jugoslavija je bila uspešna v 4 disciplinah (Babovič - 80 m - ovire, Ušenik - krogla, Sikovec - 200 m in Stamejčić - daljina).

V Ljubljani so bile letos tudi tekme za državno prvenstvo. Tekmovanje je precej motil dež, ki je obenem očitno vplival na izide. Ti so pa kljub temu pokazali, da so tako ženske kot moški v več disciplinah precej napredovali. Padel je tudi državni višek na 110 m - ovire (Lorger - 14"2) in je bil izenačen (Miler - 7,45) šestletni Brnadov rekord v skoku v daljino. Čeprav ni bilo posebnih borb in favoriti niso imeli težkega dela, je marsikateri atlet (Vipotnik, Mihalič, Penko itd.) dosegel prav dober izid. Izmed žensk je prijetno presenetila Ljubljanka Stamejčićeva s skokom v daljino.

Z veseljem lahko beležimo, da jugoslovanski atleti naglo napredujejo. Novi državni viški so bili v

Draga Stamejčić

sosodni državi ob začetkih lahke atletike lahka stvar, a ko se je raven tega športa približala evropskim merilom, je nastal precejšen zastoj. Sedaj se pa mnogi vrhunski atleti ne morejo več uspešno brniti pred napadi mlajših sil, ki prekašajo starejše atlete tako v hitrosti kot v vztrajnosti.

Prodiranje mladih je posledica smotrnega dela strokovnjakov in pomeni, da so obiski tujih atletov obrodili bogate sadove. Letos bodo verjetno padli mnogi državni viški, saj je bilo že v začetku sezone postavljeno precej novih. Nekateri Jugoslavlani so določili že med najboljše atlete na svetu. Tako je mladi Bezjak dosegel peto mesto na svetu v metu kladiva (64,73). Najboljši je vsekakor Mugoša, čigar čas (3'43"0 - 1500 m) kaže, da bo lahko še močno napredoval. Med odlične tekače spada tudi Celjan Lorger, a ne smemo prezreti niti Vipotnika, Račića, Mihaliča, Leška, Milerja, Marjanoviča in Radoševića.

Med ženskami se odlikujejo Ušenikova, Babovičeva, Stamejčićeva in Sikovecova. Da so se Jugoslavlani uvrstili med najboljše evropske atlete, je toliko bolj pomembno, ker je ta šport zadnje čase v Evropi znatno napredoval v vseh disciplinah, tako da je bilo doseženih več novih rekordov.

SPORT PO SVETU

Lahka atletika — V Bruslju je bilo mednarodno tekmovalje šestih najboljših evropskih reprezentanc. Na prvo mesto se je prepričljivo uvrstila močna nemška ekipa, ki je zmagala kar v 9 disciplinah. Drugo mesto je odnesla Francija, kateri sledijo Italija, Belgija, Svica in Nizozemska. Najbolje so se odrezali: Nemca Germar (100 m - 10"4) in Lingnau (krogla - 17,07), Belgijec Moens (1'49"1 na 800 m), Italijan Consolini (disk 53,56), Svicar Tschudi (decathlon - 7151 točk) in Francoza Battista (troskok - 15,62) ter Dohen (110 m ovire - 14"3).

Rokomet — Prejšnji teden so se v Beogradu zaključile tekme za svetovno prvenstvo v malem rokometu. Po zanimivih in hudih borbah je prvo mesto osvojila CSR pred Madžarsko. Jugoslovanke so zasedle tretje mesto, kar je lep uspeh.

Plavanje — Osemnajstletna Nizozemka Kösterjeva je preplavala razdaljo 1500 m v času 20'3"1, kar je novi svetovni višek. Tudi American Breen je postavil nov svetovni čas (19'36"5) na razdalji ene milje. Italijansko žensko predstavništvo je porazilo švicarsko z izidom 96:40.

Nogomet — Srečanja za jugoslovansko državno prvenstvo se prične 12. avgusta. V prvi zvezni ligi bosta igrala Željezničar in Split. V Budimpešti je v prvem finalnem srečanju madžarski prvak Vasas visoko porazil (4:0) Vojvodino.

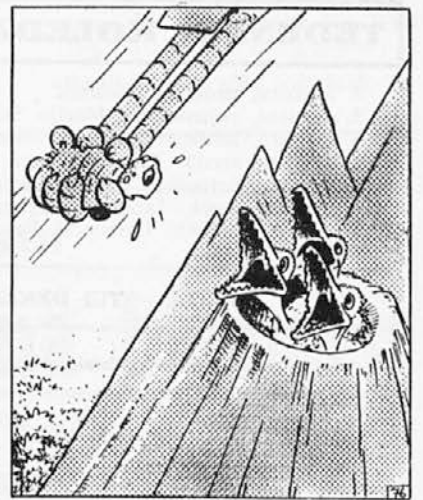
7

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eČ
u
d
e
ž
n
i
o
t
o
k

DOBIL JE MOČAN UDAREC PO GLAVI, NATO PA SO GA POGRABILE KOSMATE ROKE IN GA POTEGNILE V TEMO...

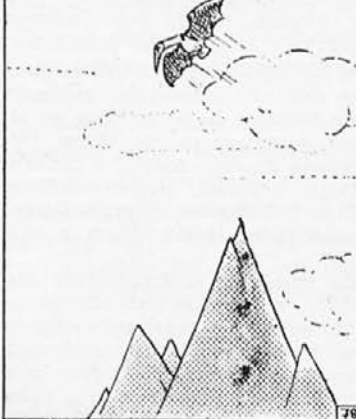
MED TEM JE VELIKA ROPARICA NESLA TRDONJO VEDNO VIŠE IN VIŠE...

SEM TOREZ ME NEGE?...NO, TU MI TUDI OKLEP NE REŠI ŽIVLJENJA, GAŽ IMAJO TA ZIJALA TOLIKŠNE KLJUNE, DA ME LAHKO POŽRO KAR Z LUPINO...

...TODA PTIČ NI PRIGAL, TEMVEČ SE JE DVIGNIL VISOKO NAD GNEZDO...

V VIŠINI JE IZPUŠTIL TRDONJO IZ KREMLJEV...

RAZBITI ME HOČE OB OSTRIH SVALAH, PREDEN ME VRŽE LAČNIM KLJUNOM... ADIJO, SVET!

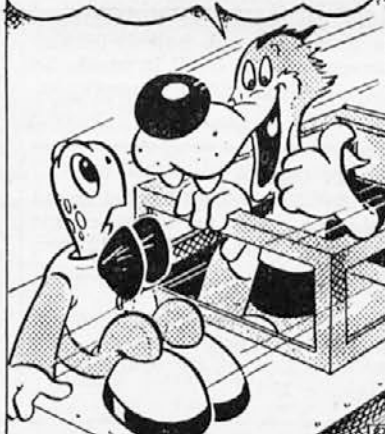

HOHOHO, PA SEM TE UJEL! PRI MOJI VERI, SREČO IMAŠ, DA SEM TE PRAVI ČAS OPAZIL!

LAKOTNIK?! KAJ TE NI...

ZDAJ NI ČAGA ZA RAZGOVOR! SVOČI BRŽ V KABINO' GLEŠ!

OŽOJ, BEŽIVA! UJELA NAJU BOŠTA! KAM SEDAJ?

NIČ SE NE BOJ! JAZ ŽE VEM, KAKO JIMA UIDEVA...

LAKOTNIK JE OBRNIL LETALO PROTI PRAGOZDU...

PAZI, TO JE VENDAR... ŠTOJ!! OBRNI!!

Zaroka ob jezeru

13

Mihael Vrbič je stal pred vrati očetove delovne sobe. Počasi je pritisnil na kljuko. Oče je sedel pri mizi in je prebiral pošto. Prijazno se mu je nasmehnil.

»No, fant moj, ali si se naspal?«

»Tako, tako.«

»Hočeš čašico konjaka?« Miha je odkimal: »Oče, hotel sem te le nekaj prositi...« Obmolknil je in se čez hip zopet zbral za odločilno besedo: »Očka, če je mogoče — pozabi, kar sem sinoči — tako sem bil iz sebe — tudi nekaj pil sem ga...«

»Že prav, že prav, sinko,« mu je oče presekala nadaljnja opravičevanja. Mihael pa je imel še nekaj na srcu.

»Ali si materi kaj pravil o našem razgovoru?« »Ne, nikakor.« Tomo Vrbič je komaj prikril zadovoljstvo, da je Mihael rekel besedo »matič«. Kako lepo se to sliši!

Hvaležno je sin pogledal očeta.

»Lepo od tebe, očka! Prav hvaležen sem ti. Če sem jaz sinoči rekel, da imam mater rajši kot ti, je bilo pač neumno od mene.«

»Gotovo, dragi moj. Verjemi mi, da ni na tej starikavi zemlji nič bolj čudnega, kot je ljubezen. Ne da se ne meriti ne tehtati. Vem dobro, da imaš Edo rad — in nihče bi ne bil bolj žalosten kot jaz, če bi ne imel rad moje žene, tvoje druge matere.«

Začudeno je Mihael poslušal očeta, ki je nadaljeval: »Danes, s čisto glavo, boš razumel, da ne more nihče razrušiti tega, (kar je v šestnajstih letih lepo skupaj rastle.« Prijazno je oče potrkal sina po ramenih: »Sedaj pa, sin moj, dovoli, da ti tvoj že stari očka čestita k rojstnemu dnevu. Priporočam ti, da greš malo na sveži zrak na vrt. Tam boš našel mater, ki bi ti tudi rada izrekla voščila.«

Mihael je z olajšanim srcem ubogal očeta. Tako, to je že prestano! Samo, da bi še ne imel tega preklicanega koncerta! Kaj pa Adrijana misli? Gotovo sedi doma in premišljuje.

Kot ukopan je obstal, ko je zaslišal dvoje zvonkih ženskih glasov na vrtu. Ali se je Gabi že vrnila? Kje pa je Vito? Pogledal je preko kamenite ograje.

Saj to je vendar — zdrvel je po stopnicah navzdol. Glasno se je drobil pesek pod njegovimi nogami. Obe ženski sta obstali in se obrnili. Poreden nasmešek jima je zaigral krog usten, ko je Mihael debelo odpiral oči, ko ju je ugledal.

TEDENSKI KOLEDARČEK

4. avgusta, **nedelja**: Dominik
 5. avgusta, **ponedeljek**: Marija Snežna, Ozbolt
 6. avgusta, **torek**: Gosp. spr., Sikst
 7. avgusta, **sreda**: Kajetan, Peter
 8. avgusta, **četrtak**: Cirijak, Marin
 9. avgusta, **petek**: Janez V., Roman
 10. avgusta, **sobota**: Lavrencij, Pavla

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 31. julija si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	621—624 lir
avstrijski šiling	23,75—24,30 lir
100 dinarjev	90—95 lir
100 francoskih frankov	142—147 lir
funt šterling	1690—1730 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	13—14 lir
švicarski frank	144,75—145,75 lir
zlato	708—709 lir
napoleon	4850—4950 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 4. avgusta, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 18.30 Mladina pred mikrofonom; 20.30 Weber: »Carostelec«, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 5. avgusta, ob: 12.00 O pravilni prehrani; 12.55 Orkester Cergoli; 18.00 Saint-Saens: Koncert št. 2 v g-molu za klavir in orkester, op. 22; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti: Izbrani listi; 22.15 Čajkovski: Simfonija št. 2 v c-molu, op. 17.

Torek, 6. avgusta, ob: 12.00 Pisani svet; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Od melodije do melodije; 21.00 Edoardo Anton: »Ura se je ustavila«, drama v 2 dej. Igrajo člani Rad. odra.

Sreda, 7. avgusta, ob: 12.00 Izvor in gojenje okrasnih rastlin; 13.30 Simfonične operne skladbe; 19.15 Zgodbe za otroke od osmih do mojih let; 21.00 Obletnica tedna; 21.15 Orkester Stanley Black; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 8. avgusta, ob: 12.00 Potovanje po Italiji; 18.00 Mahler: Simfonija št. 1 v d-molu; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Dramatizirana zgodba — Judita Romanova: »Sestra Angelika«. Igrajo člani Radijskega odra; 22.00 Nove knjige in izdaje; 22.15 Koncert violinistke Nade Jevdjenijevič-Brandljeve.

Petek, 9. avgusta, ob: 12.00 Življenja in usode; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zena in dom; 20.30 Slovenska folklorna glasba; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Večerni pogovori (Izgubljeni čas).

Sobota, 10. avgusta, ob: 12.00 Po tržaški okolici; 12.55 Folklorni ansambel Avsenik; 16.00 Radijska u-

niverza; 18.30 Oddaja za najmlajše — Simon Kregar: »Pravljica o zakleti Jasni«. Igrajo člani Rad. odra; 21.00 Teden v Italiji; 22.00 Sibelius: Simfonija št. 1 v e-molu, op. 39.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 387: Ob njivi imam dve vrsti češenj, skupno 16 dreves. Lansko leto se je v eni vrsti posušilo prvo drevo, letos drugo, tretje pa že hira. Prvo sem izkopal s koreninami vred, a nisem mogel ugotoviti nobene posebne bolezni. Korenine in les so se mi zdeli zdravi. Isto kaže z ostalima drevesoma. Zakaj tako umirajo češnje in kako bi zaščitil ostala drevesa?

Odgovor: To bolezen imenujemo kužno umiranje češenj. Pojavlja pa se zelo na široko, posebno v notranjosti Italije (v okolici Verone), kakor tudi v Franciji in Švici ter najbrž tudi drugod. Nedavno je bil v Veroni sestanek rastlinozdravstvenih strokovnjakov, ki so preučevali tudi to vprašanje. Niso ga pa mogli pojasniti, tem manj pa določiti učinkujoča zaščitna sredstva. Strinjali so se v tem, da mora kužno umiranje češnjevih dreves povzročati posebno kužilo-virus. Sklenili so, da bodo bolezen najprej preiskali. Več Vam ne moremo povedati.

Vprašanje št. 388: Nekoč so trdili, da mora hrana vsebovati določen odstotek beljakovin, tolšče in ogljikovih vodikov, če hočemo, da bo popolna, to je, da bo zadostila vsem potrebam našega telesa. Danes se sicer še poudarja zgornje načelo, a čedalje večje važnosti postajajo vitamini, aminove kisline itd. Zanimam me, ali so beljakovine n. pr. v fižolu, grahu ali kruhu enakovredne beljakovinom v siru ali v mesu.

Odgovor: Vsa taka vprašanja se z razvojem znanosti, predvsem kemije, vedno bolj razčiščujejo in pojasnjujejo. Tako je kemija do sedaj ugotovila že 22 različnih aminovih kislin, ki sestavljajo posamezne beljakovine. Ne vsebujejo pa vse beljakovine istih aminovih kislin in tudi ne v isti meri in zato učinkujejo posamezne beljakovine različno. Med beljakovinami rastlinskega izvora (fižol, grah, žito itd.) in beljakovinami živalskega izvora (mleko, sir, meso) je velika razlika tako glede števila kakor glede odstotka aminovih kislin. Najpopolnejše so beljakovine živalskega izvora in zato so tudi najbolj učinkovite v prehrani predvsem mladih živali in otrok. So namreč mnogo lažje prebavljive kot tiste rastlinskega izvora.

MALI OGLAS

Naprodaj je mala parcela v bližnji okolici mesta Gorice. Podrobna pojasnila dobite na goriški upravi Novega lista, P.zza Vittoria 18-II., od 9. do 12. ure.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

ŽENSKI KOTIČEK**JOGURT PRIPRAVIMO TUDI DOMA**

Mleko zavremo in počakamo, da se nekoliko ohladi. Nato ga razdelimo v pripravljene kozarce in vsakemu dodamo žličko jogurta, ki smo ga kupili v mlekarni. Pokrite kozarce pustimo na toplem mestu približno 4 ure. Zatem jih denemo na čim hladnejši prostor.

DROBNI NASVETI

— Če se nam jedila prismojijo, jim ne smemo dodajati vode in jih mešati, temveč stresmo ostalo užitno jed takoj v drugo posodo, v katero smo dali nekoliko masti.

— Če je jajce počeno in bi ga rada skuhalo, dodaj vodi drobce soli.

— V vročih poletnih dneh nas bo najbolj poživila in nam pogasila žejo skodelica neoslajenega čaja.

— Sir in meso ne bosta zadišala, če ju zavijemo v krpo, namočeno v kisu, in ju postavimo na hladno mesto.

— Manjše razpoke v linoleju zamažemo s parafinom, nato ga dobro zgladimo.

— Solata ne bo uvela, če jo zavijemo v časopisni papir in položimo na hladno mesto z glavico obrnjeno navzdol.

Naš recept:**OBLOŽENI KRUHKI**

Limonin kruhek: Nekaj surovega masla stepemo skupno z limoninim sokom. **Mesni kruhek:** Skupno zmeljemo 30 dkg kuhanega svinjskega mesa, košček sira, 2 trdo kuhani jajci in nekaj sardel. **Sacherov kruhek:** Skupaj pretlačimo četrk kg skute, 2 trdo kuhana rumenjaka, 3 osnažene sardele in zmešamo z 8 dkg surovega masla, žlico gorčice, 1 dkg nstrgane čebule in 1 žlico olja. **Gorčični kruhek:** Zmešamo četrk kg skute, 3 žlice gorčice in 10 dkg naribanega trdega sira.

PREDNOSTNE LESTVICE

Solsko skrbništvo v Trstu sporoča, da bodo do 10. avgusta na Višji realni gimnaziji v Trstu, ul. Lazzaretto vecchio 9-II, in vpogled prednostne lestvice prosilcev za službovanje na slovenskih srednjih šolah. Prizadeti si jih lahko ogledajo med 10. in 12. uro.

V nedeljo, 4. avgusta, priredi Slovenska prosveta na Repentabru vsakoletno poletno prireditev na prostem. Na sporedu je Jurčič-Govekarjeva igra v 5. dejanjih

DESETI BRAT

Izvajajo igralci Slovenskega odra.

Začetek ob 16.30

Avtobusne zveze od 13. ure dalje pomnožene.

»Adrijana — ti?«

»Dober dan, Miha,« je pozdravila Adrijana, vsa nasmejana. Miha je Adrijano objel s srečnim pogledom. Kako lepa se mu je zdela! Kako ponosno je tudi Eda stala poleg nje!

Tomo Vrbič se je nepričakovano približal trojici.

»Kar prav sem storil, da sem šel davi ribarit. Kako dober plen sem ujel!«

Poredno je prijel Adrijano pod pazduho. »Pridite sem, gospodična ribica. Tudi jaz moram kaj imeti od svojega lova.«

Potihoma je Adrijani pristavil: »Mislím, da si imata mati in sin nekaj povedati.«

Mihael je še vedno strmél za Adrijano. Eda ga je smeje opazovala.

»Je prav srčkano bitje, kaj ne Mihael?« ga je prijazno vprašala. »Kako, da mi nisi nič omenil o njej?«

Mihael je v zadregi molčal.

»Kaj te še vedno nekaj teži?« ga je Eda spraševala.

Mihael je pogledal proti očetu, ki je razkazoval Adrijani lepo razcvetene rože.

»Kar sram me je,« se je nazadnje olajšal.

»Čemu vendar?«

»Samemu sebi se zdim tako brezupno neokreten.«

»Verjemi mi, Mihael, nobeno pravo čustvo ni neumno. Takega čustva se ni treba sramovati.«

Mladenič se je sklonil in je poljubil materi roko. Skupaj sta šla k oběudovalcema cvetlic.

Tomo Vrbič se jima je smehljal naproti »No, Mihael,« je pozvedoval, »kako bo jutri? Ali boš nastopil na koncertu?« »Gotovo! Čutil sem pripravljene. Kar brž bom obvestil konservatorij.«

Adrijana ga je bodrila s prijaznim nasmeškom: »Kaj hočeš štreno malo zmešati? Saj nisem o zadevi z nikomer govorila.«

Mihael je glasno tlesnil z jezikom. Vsi so se ozrli nanj. On je razložil: »To je kamen, ki se mi je odvalil od srca.«

Tako srečnega in sproščenega se Miha že dolgo ni počutil. Čisti in polni so prihajali zvoki iz violončela. V odmorih se je na hitro oziral po Adrijani, ki ga je spremljala na klavirju.

S kakšnim razumevanjem se je poglobljala v njegovo igro! Kako očarujoča se je zdela Mihui v Edini oblečki. Kako zatopljen v skupno igro!

Po dežju se je nad vso pokrajino zopet bleščalo sonce. Tomo je sedel na terasi pred hišo in je zadovoljen globoko vdihaval sveži zrak. Eda je sedela poleg in vsa vesela poslušala akorde violončela in klavirja.

Tiho šepetaje se je nagnila k možu: »Naši otroci začenjajo postajati samostojni,« mu je rekla. Brž nato ji je pa senca spreletela obraz in je nadaljevala: »Še preveč samostojni, če pomislim na Vita in Gabi. Ne razumem, kje tičita!«

(Dalje)